

EMEVİLER DEVRİ (661-750)

Dört Halife Dönemi'nden sonra İslâm Dünyası'nın egemenliği Emevi ailesine geçer. Emevilerin ırkçı bir politika izlemişler ve kendilerini üstün sayıp diğer kavimlere düşmanca bir tutum sergilemişler. Arap olmayan Müslümanlara özellikle Türkler'e çok sert davranmışlar. Silah gücüyle zorla müslümanlığı kabul ettirmeye çalışmışlar. İzledikleri bu kandökücü tutumları Emevilerin sonunu getirmiştir.

* Devletin kurucusu **Muaviye** (661-680) dir.

* Merkezi **Şam'dır**.

* Bu dönemde; İstanbul **Müslümanlar tarafından ilk kez** kuşatılmıştır. (669-674)

* Maveraünnehir bölgesine **yapılan akınlarla Semerkant ve Buhara** ele geçirilmiştir.

* İslam Devleti'nde **ilk kez posta teşkilatı ve muhafız birliğini** oluşturmuştur.

* **Ölmeden** önce oğlu Yezit'i halife seçmesi halifelik saltanat haline dönüşmüştür.

Yezit Devri (680-683)

* Hz. Hüseyin ve Abdullah b. Zübeyr Yezidin halifelliğini tanımamıştır. Küfelilerin daveti üzerine yola çıkan Hz. Hüseyin 10 Ekim 680'de yakın akrabaları ile birlikte Kербela'da Yezit'in askerleri tarafından şehit edilmiştir.

* Kербela Olayı Müslümanlar arasındaki ayrılıkları kesinleştirmiş ve Sünni-Şii ayrımını ortaya çıkarmıştır.

* Bu dönemde İslam orduları Atlas Okyanusu'na kadar ulaşmışlardır. Kuzey Afrika'da Fas ve Cezayir fethedilmiştir. Yezit'ten sonra uzun süren iç mücadeleler sonucunda Abdülmelik halife oldu.

Abdülmelik Devri (685-705)

* İç mücadelelere son vermiş, **Abdullah b. Zübeyr** isyanını bastırmıştır.

* **Kuzey** Afrika'nın tamamına hakim olunmuştur. Horasan ve Anadolu üzerine ordular gönderilerek fetihlere devam edilmiştir.

* Arapça resmi dil olmuştur.

* İlk para bastırılmıştır.

4. İslam dünyasında kesin ayrılık olmuştur. (Şii-Sünni)

5. - Türklerle en şiddetli çatışmalar olmuştur.

6. Eyalet sistemi uygulanmıştır.

Velid Devri (705-715)

* **Kuteybe b. Müslim** komutasındaki İslam orduları Maveraünnehir bölgesinde, **Buhara, Semerkant** gibi birçok yeri Türklerden almışlardır.

* 711 yılında Tarık b. Ziyad

komutasındaki bir ordu İspanya'ya geçerek Vizigotları yenilgiye uğrattı. Emevi orduları kısa zamanda İspanya'yı ele geçirdiler. Müslümanlar, İspanya'ya Endülüs adını verdiler. 732 yılında Pirene dağlarını aşarak Fransa'ya giren Arap ordular, **Puvatya Savaşı'nda** yenilgiye uğradılar ve tekrar İspanya'ya geri çekildiler.

* **Kısa** bir süre içinde **Pirene Dağları'na kadar** olan yerler fethedilmiştir.

* Müslümanlar bu ülkeye **Endülüs** demişlerdir.

NOT: 732 yılında yapılan Puvatya Savaşı'nı Müslümanlar kaybetmiş ve Avrupa içindeki ilerleme durmuştur. **Pirene Dağları** sınır olmuştur.

NOT: Velid'den sonra Süleyman halife olmuş (715-717) bu dönemde İstanbul kuşatılmış fakat başarılı olunamamıştır.

* Emevilerin son zamanlarında yönetim bozulmuştur.

Emevilerin Yıkılışı

Emevilerin Yıkılışı Nedenleri:

1. Araplar dışındaki **toplumlara ırkçı bir yaklaşım** içinde olmaları,

2. **İç** çekişmeler,

3. Ali taraftarlarının (Şiiilerin) çalışmaları,

4. Merkezi yönetimin zayıflaması,

5. Abbasoğulları'nın ve Haricilerin çalışmaları.

Emevilerin Genel Özellikleri

1. Yönetim saltanat haline dönüşmüştür.

2. İslam mimarisi Hristiyan mimari ile yarışacak düzeye gelmiştir.

3. İlk defa Avrupa'da fetihlerde bulunulmuştur.

4. Devlet merkezi Kûfe'den Şam'a taşınmıştır

5. Ülke eyaletlere ayrılarak yönetilmiştir. Bu uygulama ile ülkenin yönetiminin kolaylaştırılması amaçlanmıştır.

6. Halifenin güvenliği için muhafız alayı kurulmuştur.

7. Posta teşkilatı kurulmuştur. Bu teşkilatın kurulması isyanların zamanında öğrenilmesi ve bastırılmasını sağladığı için ülkede bütünlüğün korunmasını kolaylaştırmıştır.

8. Abdülmelik döneminde **ilk İslâm parası**

basılmıştır. Bundan önce Bizans ve İran paraları kullanılıyordu. Abdülmelik'ten önce para

basılmıştı fakat bu paralar Sasani ve Bizans tarzında idi.

9. Abdulmelik döneminde **Arapça resmi dil olarak kabul edilmiştir**. Böylece çeşitli bölgelerde farklı resmi dillerin kullanılması yasaklanmıştır. Bu durum Arapçanın yaygınlaşmasına ve uluslar arası bir nitelik kazanmasına yol açmıştır.

ENDÜLÜS EMEVİLERİ (756-1031)

- * İspanya'da **kurulmuştur**.
- * Merkezi **Kurtuba** şehridir.
- * Kurucusu Emevi ailesinden **Abdurrahman'dır**.
- * ' III. Abdurrahman'dan (912-961) İtibaren hükümdarlar **halife** unvanını da kullanmaya başlamışlardır.
- * Böylece İslam dünyasında **iki halifelik** ortaya çıkmıştır.
- * Endülüs Emevilerinin tarihteki rolleri siyasi olmaktan çok kültürelidir.
- *'I Kurtuba'da kurulan Medrese'ye Avrupalılar öğrenci göndermiş ve ilk kez İslâm kültürünü tanımışlardır.
- * Son Halife **III. Hişam'ın**, saltanatı **terk etmesiyle** Endülüs Emevileri yıkılmış ve yerine 14 beylik kurulmuştur (1031). Bunların içerisinde en önemlisi **"Gırnata"** merkezli **Beni Ahmer Devleti'dir**. Bu devlet 1492'de yıkılmıştır. Osmanlı Devleti bu dönemde **Cem Sultan Olayı'yla** meşgul olduğundan buradaki Müslümanlara gereken yardımı gönderememiştir.
- * Oruç Reis ve kardeşi Hızır Reis (Barbaros), İspanya'da kalan son Müslümanları gemilerle Kuzey Afrika'ya ve Yuhudileri ise Selanik'e taşıdılar.

TÜRK ARAP İLİŞKİLERİ

Türk-Arap münasebetleri, Hz. Ömer zamanında başladı. Bu dönemde İran'daki Sasani Devleti'ne son veren Araplar, Ceyhun Nehrine ulaşarak Türklerle karşı karşıya geldiler. Türkler ile Araplar arasındaki mücadeleler Emeviler döneminde şiddetlendi. **Baykan, Buhara, Semerkant ve Kaşgar** gibi önemli Türk şehirleri Arapların eline geçti. Göktürklerin yeniden güçlendikleri dönemde Kül Tigin, Maveraünnehir'deki bazı yerleri Araplardan geri aldı. Türgişler zamanında da Türk Arap savaşları devam etti.

Emeviler Zamanında Türk-Arap İlişkileri:

Hz. Osman zamanında Müslümanların **Horasan ve Harzem'i** ele geçirdikleri sırada, Göktürk Devleti yıkılmış ve yerine **Türgeşler Devleti**

kurulmuştu. Bu dönemde Türklerle Araplar arasındaki büyük çarpışmalar (Emeviler Zamanında) başladı. **Kuteybe Bin Müslim** yönetimindeki Araplar, Ceyhun ırmağını aşır Maveraünnehir'e girerek **Baykent'i** ele geçirdiler. Araplar, Türk illerinde yaşayan halka sert ve acımasız davrandılar. Türklerden birçok kişiyi öldürdüler. Halka ağır vergiler yüklediler. Türk kentlerini yakıp yıktılar, harabeye çevirdiler. Bu durum, Türklerin Emeviler'e karşı direnişe geçmelerine neden oldu.

Bu sırada Türgeşlerin başında bulunan **Su-lu Han**, karşı saldırıya geçerek Türk kentlerini birer birer geri aldı. Horasan ve İran içlerine kadar akınlar yaptı. Ancak bir ayaklanma sonucu Su-lu Han, rakibi **Bağa Tarkan** tarafından öldürüldü.

Bağa Tarkan zamanında da Türk-Arap savaşları devam etti. Bağa Tarkan Emeviler'in Horasan valisi tarafından öldürüldü. Onun ölümünden sonra Araplar, Maveraünnehir'e kesin olarak yerleştiler. Emevilerin Arapları diğer Müslümanlardan üstün tutmaları sebebiyle Türklerin kitleler halinde İslâmiyet'i kabul etmeleri mümkün olmadı. Emevilerin yönetiminden memnun olmayan Türkler, **Ebu Müslüm** yönetiminde ayaklandılar ve Abbasileri destekleyerek Emevilerin yıkılmasında önemli rol oynadılar.

Abbasiler Döneminde

Türk-Arap İlişkileri:

Abbasilerin yönetime gelmelerinden sonra Türk-Arap ilişkilerinde yeni bir dönem başladı. Türkler Abbasi devletinde önemli görevler aldılar. Türkler Talas Savaşında Çinlilere karşı Arapları desteklediler. Bu olaydan sonra Türk-Arap ilişkileri dostça gelişmeye başladı. İlk olarak **Karluk, Yağma ve Çiğil** Türk boyları İslâmiyet'i kabul ettiler.

IX. yüzyıldan itibaren gelişen münasebetler sonucu Türkler büyük kitleler halinde İslâmiyet'i kabul etmeye başladılar. X. yüzyılda Türklerin en büyük boyu olan Oğuzlar, Müslüman oldular. Müslüman olan Oğuzlar, diğer Oğuz boylarından ayırt etmek için Müslüman Türk anlamına gelen "Türkmen" adı verildi.

Türkler, Abbasi devletinde vezirlik, ordu komutanlığı, valilik gibi önemli görevler aldılar. XI. yüzyılda İslâm dünyasının liderliği Türklerin eline geçti.